

60 godina
Dvorane kulturnog centra Beograda

Bolje je u bioskopu!

U oktobru 1963. počela je sa radom Dvorana Kulturnog centra. U početku se pod nazivom „Non-stop bioskop“ program odvijao više sati. Kasnije se prešlo na uobičajene filmske termine. Program bioskopa bio je koncipiran kao reprizni. Reč je o filmovima čije je prikazivanje okončano na redovnom repertoaru beogradskih bioskopa, a posle izvesnog vremena računalo se da postoji interes jednog broja gledalaca, nekih da prvi put a nekih da ponovo vide omiljeni film. Od samog početka taj program uređivala je Marija Marinčić Majdak, veoma vešto, studiozno, sa izvrsnim poznavanjem filmske produkcije.

Imam i jedno lično iskustvo iz Dvorane KCB. Bila sam veoma mlada kad su se dešavali studentski protesti šezdesetih godina. Film *O jagodama i krvi*, koji za temu ima pobunu na jednom univerzitetu u Americi, snimljen 1970. godine, kod nas je prikazan na FESTu, a potom i u bioskopima. Nisam ga tada pogledala, ali sam stala u dugačak red ispred Dvorane KCB-a kad ga je Marija stavila na repertoar nekoliko godina kasnije. Bila sam potpuno fascinirana, posebno zgrožena policijskom brutalnošću i naravno oduševljena muzikom i legendarnom pesmom Džona Lenona *Give peace a chance*.

Taj film se potom nije prikazivao, nije ga bilo ni na televizijama, ali su moji utisci ostali. Kad mi je Zoran Đinđić 1991. godine predložio da upriličim neki događaj kojim bi se obeležilo godinu dana od izbora prvih poslanika DS-a, zamolila sam direktora Jugoslovenske kinoteke Radoslava Zelenovića i upravnika Muzeja kinoteke Dinka Tucakovića da posle redovnog filma na repertoaru imamo specijalnu projekciju filma *O jagodama i krvi* za poslanike i goste. Činilo mi se da je baš u skladu sa onim što nam se dešavalo, protesti, demonstracije, 9.mart... Revolucionarno! Na projekciju je došlo više od dve stotine ljudi. Sa uzbuđenjem sam počela da gledam film. Kako je film odmicao meni je bilo sve neprijatnije. Film je bio dosadan, melodrama, sladunjava priča o mladalačkoj ljubavi, policijska intervencija mlaka, smešna u odnosu na ono što se nama ovde dešavalo. Potuno razočarana izašla sam sa pola projekcije, sedela u foajeu i pitala se šta se desilo. Gosti su disciplinovano odgledali film i izlazili sa kiselim osmehom. Kakva limunada u odnosu na ono što mi živimo. To je tako sa filmovima, knjigama: sve u svoje vreme.

U svakom slučaju, DKC je imala sjajan repertoar tih sedamdesetih godina, dobru posetu, zanimljive revije koje su od 1964. pripremali filmski kritičari. Tako je Milutin Čolić, filmski kritičar „Politike“ osmislio da se svake

godine održava revija „Najbolji filmovi sveta“ u okviru koje su prikazivani najzanimljiviji filmovi iz prethodne sezone. Te revije su bile izvanredno primljene i od publike i od kritike i tako se rodio FEST. FEST je prerastao Dvoranu KCB-a. U njoj su se i dalje prikazivali reprizni filmovi, ali interes publike je jenjavao, dvorana se habala, jedino su i dalje besprekorno radili kino-projektori o kojima se velemajstorski brinuo Dragan Veličković.

.....

Nije uvek bilo sve baš u harmoniji, ali uglavnom dobro smo funkcionisali. Bilo je i sabotera, desila bi se i neka oluja. Prohujala bi! Kao što je prohujao i bes zaposlenih u Dvorani kad su prelazili u „Beograd film“. Kad su se vratili u KCB lepo smo se zagrlili, izljubili i zarekli na večnu odanost.

Kako je isticao petogodišnji ugovor sa „Beograd filmom“ i DKC je trebalo da se vrati u okrilje KCB-a počeli smo da tražimo partnera za dalji rad Dvorane. Obavili smo više razgovora sa različitim distributerima i odlučili se da prihvatimo ponudu VANS-a. Bio je to prvi put da je napravljen ugovor o javno-privatnom partnerstvu. Jasno su definisana ulaganja, vlasništvo, obaveze i način upravljanja.

Dvorana je rekonstruisana, sedišta reparirana, sređene su elektroinstalacije, toaleti, prostor foajea i kupola iznad njega, ulaz u bioskop, stepenište, nabavljen deo opreme. U foajeu je uređen kafić sa nekoliko stolova, a zidovi foajea su postali izložbeni prostor, a ispred su bile police sa časopisima i knjigama posvećenim filmu. U tom prostoru su se potom godinama održavale različite izložbe, ne samo vezane za film. Prostor foajea ubrzo je postao i prostor u kome su se održavale brojne manifestacije, tribine, promocije, koncerti, konferencije za štampu.

Obnovljena Dvorana KCB otvorena je u proleće 1994.godine premijerom filma *The Crying Game* (Igra plakanja) scenariste i reditelja Nila Džordana. Film je 1993. dobio Oskara za najbolji originalni scenario, kao i niz drugih nagrada. Glavne uloge tumačili su Stiven Ri, Miranda Ričardson, Forest Vitaker i drugi.

Producerska i distributerska kuća VANS otkupila je ovaj film još 1993. godine, ali ga je čuvala za svečano otvaranje obnovljene Dvorane KCB. Zaista je bilo svečano. Okupio se veliki broj ljubitelja filma, umetnika, filmskih radnika, novinara, javnih ličnosti. Svi su se iskreno radovali novom životu Dvorane za koju su mnogi tvrdili da je po svim parametrima bila najfunkcionalnija bioskopska sala u Beogradu.

Početak rada obnovljene Dvorane KCB filmom *Igra plakanja* na neki način je trasiralo budući repertoar. VANS je bila filmska kuća koja je pre svega bila orijentisana na umetnički vredna ostvarenja, a ne na američke blokbastere. To je bilo u skladu sa tradicijom Dvorane KCB i sa očekivanjima i publike i kritike. Filmski kritičari su ponovo dobili važnu ulogu u kreiranju repertoarske politike. Pored premijernih filmova u Dvorani su održavane i tematske filmske revije. Autor prve takve revije bio je proslavljeni filmski kritičar Milan Vlačić. Pod nazivom „Urbani Beograd“ on je izabrao 7-8 filmova u kojima su gradske teme i ambijenti bili okosnica filma. Posle njega su i mnogi drugi kritičari prezentirali svoje izbore. Publika se definitivno vratila u Dvoranu KCB-a. Svi smo bili obradovani posetom, bilo da je reč o premijernim, bilo repriznim filmovima. Prvih par meseci od obnove ja sam svako veče dolazila u Dvoranu, htela sam bukvalno svakom posetiocu da se zahvalim. Dolazili su i drugi poklonici filma, foaje je postao mesto okupljanja. Jednom me je neko pitao: „Što ti dolaziš svako veče?“ Malo sam se zamislila: „Toliko je lepo, da ja svako veče počinjem da strepim da se nešto ne desi.“ „Šta može da se desi?“. Pogledala sam u visoku, oslikanu

kupolu iznad foajea: „Pa, eto, bojim se da ne padne kupola“. Moj sagovornik se nasmejao: „A ti je kao pridržavaš“.

Filmske premijere u Dvorani KCB imale su uvek neke specijalne najave. Uoči premijere filma Miše Radivojevića *Ni na nebu ni na zemlji* jula meseca 1994. godine na Trgu Republike bio je postavljen ogroman balon sa nazivom filma, deljeni su flajeri, bili su prisutni neki od aktera filma, puštana je muzika iz filma koju je komponovao Momčilo Bajagić Bajaga. Okupilo se poprilično sveta. U jednom trenutku pojavljuje se čiča sa cegerom: legendarni Deda Avram, tj Dragoslav Avramović, guverner Narodne banke. On je u januaru te godine prekinuo hiperinflaciju i umesto novčanica sa bezbroj nula koje su bile bezvredne uveo tzv. novi dinar. Jedan dinar je vredeo kao jedna marka. Bukvalno preko noći zaustavljena je hiperinflacija najveća u istoriji. Deda Avram postao je jedna od najpopularnijih ličnosti u zemlji, imao je i posebnu harizmu. Mogao se sresti u gradu kako šeta sa obavezanim cegerom u ruci. Došetao je sa tim cegerom do balona, zainteresovan. Odmah smo se sjatili oko njega. Razgovor, osim o filmu, proširio se i na druge teme i ja sam iskoristila priliku da ga zamolim da dođe u našu Dvoranu i nastavimo razgovor o položaju kulture. Prihvatio je i ubrzo smo u foajeu Dvorane KCB-a imali veoma zanimljiv razgovor o temama koje su se pre svega ticale ekonomskog položaja kulture. Kako su meni te teme bile preokupacija, izložila sam neka svoja viđenja. On je predložio da ja sve to napišem, pošaljem mu, a on će nas pozvati da učestvujemo u radu njegove Komisije tri P (plate, penzije, porezi), koja je tada bila kreator finansijske politike. Napisala sam probleme i predloge, kao i listu predstavnika kulturne delatnosti (iz svake oblasti po jednog). Nisam se baš nadala, ali stigao je odgovor i poziv za prvu narednu sednicu te komisije. Tako je nas 7-8 ušlo u neku veliku salu Narodne banke, bili su tu mnoge tada važne ličnosti iz političkog života, sa zakašnjenjem stigla je i Mira Marković. Išlo se po nekom dnevnom redu, pa smo i mi došli na red. Izložili smo šta smo imali, počela diskusija, neki su omalovažavali naše zahteve za poreskim olakšicama, mi smo se koprcali, a onda je tim kritičarima Deda Avram na svoj miran način, sve sa osmehom, očitao bukviću. On nas je jedini razumeo. Gledajući lica prisutnih shvatila sam da oni neće odstupiti, još su bili dodatno besni na njega. Bilo je očigledno da će se Deda Avram sukobljavati i oko drugih pitanja i da mu neće dozvoliti da baš „tera po svome“. Smenjen je sledeće godine.

U Dvorani KCB-a dešavale su se i brojne druge zanimljive stvari, ona je bila više od bioskopa. Vladala je i dobra atmosfera između nas iz KCB-a i VANS-a. Brzo i lako smo se dogovarali, razmenjivali ideje i planove.

U maju 1995. bližila se dodela „Zlatne palme“ u Kanu. Na tom festivalu je deset godina pre toga Emir Kusturica dobio „Zlatnu palmu“ za film *Otac na službenom putu*. Te 1995. godine on je učestvovao sa filmom *Podzemlje*. Retko ko je mislio da ponovo ima šansu. Dejan Vražalić, direktor i suvlasnik VANS-a, imao je neku intuiciju i predložio da u Dvorani KCB napravimo „Doček Zlatne palme“. Nije bilo direktnog prenosa dodele nagrada, ali smo u dogovoru sa RTS-om preuzimali prenos sa neke francuske televizije, pa to projektovali na video-bimu u foajeu Dvorane. Uz mnogo tehničkih peripetija uključili smo se u prenos. Nije bilo savršeno, slika i ton nisu bili baš sinhronizovani, ali smo bili u toku. U foajeu Dvorane okupilo se pedesetak ljudi, organizovali smo čak i kladionicu na kojoj su prognozirane najvažnije nagrade. Približio se i trenutak proglašenja dobitnika „Zlatne palme“. Predsednica žirija, velika francuska glumica Žana Moro, počela je da govori i onda je Dejan Vražalić skočio sa stolice i počeo da aplaudira i viče. Mi ostali smo za trenutak bili zbunjeni i jedva smo od njegove galame razabrali da je Kusturica dobitnik. Dejan nam je potom objasnio da

je on nagluv i da zato čita sa usana, te pošto je ton delić sekunde kasnio za slikom on je sa usana Žane Moro već „pročitao“ prve slogove imena Emira Kusturice. Nastalo je opšte veselje, tim veće što je mali broj ljudi verovao da će Kusurica ponoviti uspeh. Nazdravljali smo, a onda je neko predložio da odemo do Francuskog kulturnog centra u Knez Mihailovoj ulici i tu proslavimo. Tako je povećala grupa ljudi sve sa čašama vina krenula iz Kolarčeve ulice kroz Knez Mihailovu. Negde na početku ulice pridružili su nam se i neki ulični svirači koji su nas pratili uz muziku. Prolaznici su zastajkivali, raspitivali o čemu se radi, kada bi saznali neki su aplaudirali, neki se i pridružili. Tako smo stigli do Francuskog kulturnog centra, a onda su ulični svirači zasvirali užičko kolo i mi smo „opleli“. Čini mi se da je ta čitava parada bila baš u maniru nekih scena iz Kusturićinih filmova. Ne znam da li je neko posle ispričao Kusturici, ali verujem da je to bila najneobičnija proslava jedne filmske nagrade u stilu kojim se slave one sportske.

Obeležili smo i prvu godišnjicu rada obnovljene Dvorane KCB i podelili nagrade. Nagrade su bili uglavnom proizvodi iz „Beogradskog izloga“, a povodi za nagrađivanje šaljivi, a oni ozbiljni bili su duhovito obrazloženi. Tako je jedan od prvih posetilaca, Zoran Đinđić, dobio priznanje za nikad organizovanu filmsku reviju „Zoran Đinđić – Prljavi Hari“ (Đinđić je bio veliki obožavalac Klinta Istvuda), tadašnji pomoćnik gradonačelnika za kulturu Milenko Kašanin priznanje za jedinog gradskog funkcionera koji je dotad ušao u Dvoranu KCB-a, itd.

Godine 1995. Dvorana KCB-a postala je domaćin Festivala autorskog filma „Pogled u svet“. Taj festival je dotad organizovao već klonuli „Jugoslavija film“ uz brojne probleme i nesuglasice. Dolaskom u Dvoranu KCB-a, Festival se preporodio, a dobar deo posla oko organizacije preuzela je ekipa iz KCB-a.

Nekoliko godina trajala je ta renesansa Dvorane KCB-a. Kako je VANS sve teže poslovaio i retko nabavljao nove filmove, pritom se dobrim delom posvetio produkciji, drugi distributeri su preuzimali primat. Dvorana KCB-a je ponovo bila u krizi sa repertoarom. Ugovor sa VANS-om je okončan i Dvorana je nastavila da funkcioniše kao poseban programski sektor KCB-a.

Gorica Mojović

direktorka Kulturnog centra Beograda, 1985 – 1996.